

MARTÍ DOMÍNGUEZ

L'arner de Colón

LLOSA

“Palmireno era considerablement burro, però aquest llibre et serà útil”, escriu Joan Fuster a Germà Colón (*Correspondència*, volum IV, ed. 3i4), referint-se al *Vocabulario del Humanista* de Llorenç Palmireno. I afegeix: “M’intriga com és que el ‘rap’ no és un peix ressenyat en el *Vocabulario*. Em fa la impressió que el veïnat ha menjat rap des del paleolític.” Germà Colón, en la carta de contestació, li proposa fer un article sobre aquest peix a *L’Espill*, i afegeix: “En la nota m’hauré d’oposar a un *santón*, a qui la Generalitat protegeix i no deixa criticar.”

I, en efecte, Colón, en el número 9 de *L’Espill* (1981), va publicar un curiós article titulat “El rap i la nostra lexicografia”. En el text no cita per a res les opinions del “*santón*” (que com de segur heu endevinat es tracta de Joan Coromines i del seu *Diccionario crítico etimológico de la*

lengua castellana), i d’una manera ben erudita explica que Palmireno en el seu *Vocabulario* tracta el rap amb el nom llatí de *Rana piscatrix*. El terme *piscatrix*, ja utilitzat per Plini, fa referència als apèndixs que llueix el rap en el seu front, i que empra com esquer per capturar peixos menuts, per la qual cosa Linné el va batejar amb el nom de *Lophius piscatorius* (és a dir, “el llop pescador”). Siga com siga, uns pocs anys més tard, Joan Coromines, al *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* (1987), va ignorar la contribució de Colón, i va seguir oposant-se a l’etimologia proposta per W. Meyer-Lübke (i a la qual Colón donava suport en el seu article), segons la qual la paraula *rap* faria referència a l’estranya forma del peix i seria el resultat de la comparació d’aquest amb... Alerta!... Un nap rodó (*rapum*, en llatí)!

Ah! amics, quina manera de fer-se la punyeta! De parlar els uns dels altres sense citar-se!... En fi, són coses dels filòlegs. I, tanmateix, no em deixa de sorprendre com l’home discuteix xardorosament sobre assumptes tan inaferrables i inversemblants... Germà Colón, en un altre article titulat “L’arner, el bernat pescaire i una metàfora magnificant”, i recopilat als seus *Estudis de Filologia Catalana i Romànica* (Biblioteca Sanchis Guarnier, 1980), torna a emprar els motius animals per criticar el “*santón*” i altres filòlegs. En aquest cas, la discussió se centra en l’origen del mot *arner* (una forma d’anomenar el blauet): “Els filòlegs no es posen d’acord sobre l’etimologia d’arner —escriu Colón—. El *Diccionari Català-Valencià-Balear* (DCVB) pensa dubitativament en un representant d’ARENARIUS. Fóra la síncopa

d’un arener > arner (“que habita l’arena”). Però aquest ocell no viu a la sorra, no toca mai el sòl, sinó que es manté hores i hores damunt una branca d’arbre esperant la seua presa.”

Vet ací les errades de l’existència: el blauet, el nostre arner, construeix el niu en talús arenosos! En bancs de sorra on realitza galeries de fins a un metre de llargària! Fins a l’extrem que, ben sovint, en buscar el lloc adient, el blauet s’allunya del riu (o del seu hàbitat més propi: “la branca de l’arbre, etc.”). Per això, l’etimologia que Colón proposa (un possible derivat d’arna), manca de pes i de coherència científica. És una errada que fàcilment hauria pogut evitar documentant-se amb qualsevol llibre d’ornitologia recent. I, en canvi, la vella proposta del DCVB de mossèn Alcover —que l’arner és una forma escurçada d’arener—, tot i que formulada “dubitativament”, sembla, ai!, la més pròxima a la veritable naturalesa de les coses.